

له نیوان به عسی داته پیوی عیراق و به عسی فه زمانه وای سووریا دا!

سیروان کاروانی

ئهوهی پژی می به عس له له عیراقدا ته مه لی بو دانا و له ناوه وه و دهره وه به کردار سه لماندی، شتیك بوو به بهر چاوی رای گشتیه وه بوو و دوور و نزیك گوئیان لی بوو، یاخود به چاوی خوئیان بینییان. ئه گهرچی سه ره تا ئه و تاوانانه ی به رانه به گه لی كورد و شیوعی و شیعه كان و دواتریش كاره ساته خویناوییه كانی جهسته ی هه له بجه و سیاسه تی ئه نفال له لایه ن ئه و پژی مه وه ئه نجام ده دران و تا بلیی جه رگبڕ بوون، رای گشتی و یاسا نیوده وه له تییه كان تا راده یه ك خوئیان لی بیده نگ كرد، به لام چونكه ئه و پژی مه ئه و جوړه هه له سوكه وته له گه له نه یارانی دا شیوه ی كار كردن و مامه له كردنی بوو، ئیتر هه ر به وه وه نه وه ستا و له ناوچه كه دا زور ناژاوه گیپی تری نایه وه هه ر وه كوو داگیر كردنی كووه ییت و شه ری هه شت ساله ی ئیران و دوا ی ئه وه ش شه رفروشتن به زله یزه كانی جیهان و هه ولدان بو زور كاری تیكده رانه له دهره وه ی قهواره كه ی خویدا، هه ر بو نمونه هه ولی كوشتنی جوړج بووشی سه روکی ولاته یه كگرتوه كانی ئامریكا سالی 1993 له كووه ییت، به وه پیشانی دا كه ئه و ره فتارانه له به رنامه و رۆژانی داها توویدا یه. پژی می به عس له ویوه كه وته به ر غه زه بی ئامریكا به ئاشكرا و ئه وروپا به دزی. هه رچی ئامریكا بوو، هینده له و پژی مه تووره بوو كه هینده باکی به سیاسه ت نه بوو و مه به ستی خوی نه ده شارده وه كه ده یه وی پژی می عیراق له ناو بیات. ئه وروپا له راگه یانده كانیاندا، وایان پیشان ده دا كه دووره په ریژن، كه چی له ناوه وه زور به ی ئه وانیش کاریان بو له ناوچوونی ئه و پژی مه ده كرد و ئه مه ش له به ر دوو هو، یه كه میان ئه وه بوو كه ئه وان زیاتر پیویستی یان به و پژی مه نه مابوو، دووهمیان ئه وه بوو كه پژی می به عس و سه روكه كه ی ئیجگار له خو بای بوو بوون و گوئیان به كه س نه ده دا و بیریان له ئیمراتوریه تیکی به رفراوان ده كرده وه له رۆژه لاتی ناوه راستدا كه ئه وه ش له گه له به رژه وه نندی ئه واندا نه ده ها ته وه.

هیندیك له ره فتاره كانی به عس له عیراقدا:

له سالی 1979 دا، سه دام به شیوه یه کی نایاسایانه دهسته لاتی له عیراقدا گرته ده ست. پاشان رابه رانی پارتی به عسی داوه تی كو نگره كرد، ده سیسه یه کی ئاشكرا كرد و خاوینیانی كرده وه و 22 كه سی له ریبه رانی پارتی به عسی ئه وسا له سیداره دا. كه سالی 1980 له ئیسانی دراوسی دا پژی می شا رووخا و به عس له عیراق وایان تیده پوانی كه سه ركه وتنیکی خیرا به سه ر ئیراندا وه ده ست دینن. ئه و ریكه وتننامه یه کی پینج سال كو ن كه مافی ئیسانی به سه ر (شط العرب) دا ده دا، به عس دراندی و له مانگی نوی هه مان سال په لاماری ئیسانیان دا. ئه و پژی مه ویستی مه تر سیدارترین چه ك درووست بكات، بو یه له سالی 1981 دا، فرۆكه كانی ئیسرائیل هیرشیان كرد و فابریکی كارلیكردنی چه کی ناوکی دامه زرینه راوی فهره نسایان له دهره وه ی به غداد بو ردومان كرد. كو مه لگای جیهانی ئه و بو ردومانه یان نه فره ت لیكرد. له م سالانه ی دوا ییدا رای گشتی به ته واوی بو یان دهركه وت، كه سه دام هه ولی ده دا چه کی ناوکی دروست بكات. ئه و هیرشه بو ردومانیه ی فرۆكه كانی ئیسرائیل به رنامه كه یان تیك دا.

سالی 1982، کاتیڤ هیزه چه کداره کانی ئیران عیراقیه کانیان پاشه کشه پیکرد و چوونه ناو عیراقه وه، دوو سال پاش ئه وه پژی می به عس بو یه کهم جار له سالی 1984 دا، چه کی کیمیایی به کار هی نا. ئه و چه که ترسناکه ی به یارمه تی ئه لمانیا دروست کرد. ئه و پژی مه به ته واوی قو لی داپلۆ سینه رانه ی به رانه بر به گه لی کورد هه لمالی و له سالی 1988 کاتی شه ری له گه ل ئیراندا، کورد تی کرا هه ول ی راپه رینیان دا. پژی می به عس زور درنده هیرشی بو کردن. له و ئه نجامه شدا، دیهاته کانی کوردستانیان له گه ل خاک تهخت کرد و گه لی کورد کیمیاباران کران و راگو یزان. هیرشی گازی کیمیای زیا تر به ره و شاری هه له بجه ی کورد ئاراسته کرا که ژیا نی زیا تر له 5000 مرؤقی تیاچوو. له و کاته شدا، ولاتیانی رۆژئاوا یی، سه ره تا له نووسینه کانیاندا شووره بیانه بی دهنگ بوون.

هه ر ئه و پژی مه له نه خشه کانیاندا داگیرکردنی کووه تی سه لماند و ئه وه بوو له 2 ی مانگی 8 ی سالی 1990 دا، کووه تی ولاتی دراوسی داگیر کرد. کووه تی ولاتی دراوسی خو ی بوو و جگه له وهش ولاتی کی عه ره بی بوو. پژی می به عس له پاش شه ری چه ند سالی له گه ل ئیران، زور په رپووت بوو و ویستی ده ست به سه ر چاله نه وته کانی کووه تی-دا بگریت بو دانه وه ی ئه و قه رانه ی که له ماوه ی شه ریدا له گه ل ئیران و کورد دوو چاری بوو بوو. ئه و پژی مه و سه ددانه که ی پیچه وانه ی رای جیهانی، چه وت له گه ل هه موو لایه کدا مامه له یان کرد.

ئه وه ی ئیستا به عسی فه رمه نره وا له سووریای عه ره بی په په ره ی ده کات به هه مان به رنامه وه یه که به عسی داته پیو له عیراقدا به پیی نه خشه سازی پییدا تیده په ری. ئه وان پژی می کی ئیجگار توند ره و و دوور له به ها مرؤقایه تییه کان ره فتار ده کن و خیروخو شیی مرؤقه کان به باریک چه ک و تفاق ده گۆر نه وه.

له م رۆژانه ی دوا ییدا نار په فتارانه که وتوونه ته گیان خه لکی بیتاوانی کورد له و پارچه یه ی کوردستان-رۆژئاوا ی کوردستان- و هه ر بو ئه و مه به سه ش بوو که عه ره به کۆچه ری و شه رانییه کانیان کۆکرده وه و له شاری قامیشلوو به ریا ندانه گیانی کورده کان تا له م بارودۆخه ی له ناوچه که هاتۆته ئاراه و خه ریکی گۆرانه، کورده کان بیر له ه یچ جۆره ماف و سه ره له دانی ک نه که نه وه.

پژی می به عسی سووریا له رابووردوودا زور کاری له و شیوه یه ی ئه نجام داوه. بو هه ر جۆره بزوتنه وه یه کی کوردی، توندوتیژانه ره فتاریان کردوو و سه رکوتیان کردوون، ئه وانه ی له سووریا به ئیخوان موسلمین ناوزه د کران، ئیجگار به زه بر له ناوبراون و، جگه له مانه ش موخابه رات و ئاساییشی ولاته که زور توند ره و و ناحه زانه مامه له له گه ل خه لکدا ده کن و داگیرکردنی لایه کی لوبنان و زور کیشه ی تر.

له نیوان دوو پژی می به عسدا، جیاوازییه کان به شیکیان له وه دان که به عسی داته پیو له عیراق خانه ئابوورییه کی ئیجگار به هیزی له به ر ده ستدا بوو و سنووره کانی شی تا راده یه ک به ئاساییش به رقه رار بوو بوو، یاخود ترسیکی ئه وتوی له سه ر نه بوو که ببیته مایه ی

له ناوچوونی سیستهمه که تا هاتنی زلهیزه کان بۆ ناوچه که. به رانبهر به مه، به عسی سووریا ئه وه لهی بۆ نه ده ره خسا که دریژه به شه پیکه دریژخایه ن بدات و جگه له مهش سنوره که ی هینده به ئاساییش نییه. له کوچه و کۆلانه کانی تهواوی عیراقددا وینه ی سه رۆکی فه رمانده و لافیه ته کانی به عس ده بینران و تهواوی داموده زگا و له زۆر شویندا ماله کانیشیان گرتبۆوه. ئه وه ی له سووریا جیاوازیی هه یه، ته نها ئه وه یه که وینه ی سه رۆک جیاوازه.

ئه گهر رای گشتی ئه و پژی مهش وه ک پژی می پیشوی عیراق فه رامۆش بکات، ئه و ئه می ش به گویره ی ده سه ته لاتی خۆی زیانه مرۆیه کان له وه ی عیراق زیاتر ده کاته وه. ئه وه ش که جیی سه رسوورمانه، ئه وه یه که رای گشتی تا ئیستا نه یه توانیه بهر به کاره ساته کان بگری تا قوول نه بنه وه.